

informacija apie šiuolaikinį meną. Šeima buvo religinga, mene orientavosi į tautinį palikimą ir Vakarų kultūros pokyčius. Vildžiūnas ne tik novatoriškai suprato kūrybą, bet ir buvo puikus meistras, technologas, plėtojo skulptūros amatą, skulptūras darė savo rankomis. Būdamas šalia, talkininkaudamas prie įvairių darbų, įgijau universalios patirties.

Šitokioje terpėje mes gyvenome septynetą metų. Vildžiūno iniciatyva Jeruzalėje įsikūrė daugiau jaunų skulptorių, formavosi skulptūrų parkas. Mūsų šeima padidėjo – gimė sūnus Algirdas, po poros metų – dukra Gabija. Vietos buvo mažoka, bet už Jeruzalės stalo kuklaus maisto visiems užtekdavo.

Tačiau svarbiausia buvo užsiangažavimas meno kūrybai. Turėjau palaikymą savo kūrybinio kelio paieškose. Be amato subtilių, reikėjo perprasti kompozicijos, formos ir stiliaus dalykus. Jaunystėje jaučiausi tarsi apakintas meno autoritetų, ir geranoriškas žvilgsnis iš šalies padėjo atpažinti asmeninio braižo užuomazgas. Aktyviai dirbdamas, bendraudamas su vyresniais kolegomis gana greitai įsitraukiau į Lietuvos dailės gyvenimą.

Pirmasis mano kaip skulptoriaus praragėjimas įvyko apie 1968 metus. Padariau dvi mažųjų formų skulptūras arklio tema: „Dainuojantis arklys“ ir „Naktigonė“, abiejuose akivaizdi Marino Marini'o įtaka. Tuo metu mano galvoje susiformavo ir ėmė plėtotis plastinės idėjos sąvoka. Tai panašu į metaforą literatūroje. Stipri plastinė idėja gali išreikšti ir literatūrinį pasakojimą.

Kitas man tuo metu išryškėjęs specifinis skulptūros bruožas – tai darbo dydis, mastas. Didelė skulptūra ir maža skulptūra. Perpratau monumento ir mažosios skulptūros sąvokas – šitie abu, pavadinčiau, žanrai, su manim visą gyvenimą. Supratau, koks be galo svarbus dalykas erdvinio kūno santykis su aplinka. Skulptūra, kad ir kokia ji būtų, kalba proporcijomis. Išraiškos priemonė skulptūrai yra ir mastelis. Kiekviena skulptūra turi savitą dydį ir masę, kaip ir mus supantys daiktai, architektūra, medžiai, kalnai. Šitas atsivėrimas kėlė nuostabą ir džiaugsmą.

Artėjant studijų institute pabaigai gavau pasiūlymą imtis skulptūros rašytojui Vincui Mykolaičiui-Putinui jo gimtinėje ant Aušrakalnio. Kilo mintis padaryti stogastulpį, skarotą moterį, mažiausiai penkių metrų aukščio. Skara – tarsi stogastulpio stogas – turėjo būti iš vario skardos. Skulptūra kaip vizija turėjo tvyroti, o ne stovėti, turėjo būti lengva tarsi skėtis. Moters motinos, deivės vizija manyje brendė seniai. Dar paauglys gyvendamas meno mokyklos internate išsilgęs namų ir mamos rašiau eiles apie mamos skarą. Apimdavo jausmų ir saugumo ilgesys. Visa tai grimzdo į pasąmonę ir iškildavo visai kitokiais pavidalais, formavo mano, skulptoriaus, mąstymo būdą, transformavosi į nuolat pasikartojantį skarotos moters pavidalą. Ši tema daugelį metų nepalieka manęs ramybėje, darydamas naujas „Vizijas“ bandau rasti vis naujų asociacijų ir atskleisti sunkiai nusakomus pojūčius ir nuojautas. Tautos mitologijoje panaši beveidė virš žemės tvyranti būtybė laikoma mirties pavidalu. Tačiau mano nuojautos skaidrios, tarsi iš šviesaus sapno.

Kalant antkapį dailininko Vinco Kisarauko giminėms
Vilniaus Jeruzalė, 1974

Dainuojantis arklys. 1969

Naktigonė. 1970

Turėjau aistrą ginklo grožiui, riterių šarvams, mane žavėjo senovės kario įvaizdis. Vinco Krėvės, Antano Vienuolio ir kitų rašytojų istorinės tematikos kūriniai kaitino vaizduotę. Diplominio darbo metais, 1973-iaisiais, buvo švenčiama 650-osios Vilniaus paminėjimo metinės. Taigi išdrožiau miesto sargybinių, jis (dabar varinė kopija, kurią padarė meistras Vytautas Navickas) stovi Trakų, Jono Basanavičiaus ir Pylimo gatvių sankryžoje. Diplominio darbo vadovas Gediminas Jokūbonis buvo labai tolerantiškas, palaikė mano kūrybines pastangas ir apgynė nuo partinės nomenklatūros puldinėjimų. Jo autoritetas buvo toks didelis, kad nepaisant kliūčių „Vartų sargybinis“ atsistojo į skirtą vietą. Pasikeitus laikams sargybinio skyde iškalstė Gedimino stulpus.

Medžiagos „Sargybiniui“ ieškojau Rimtauto Gibavičiaus bibliotekoje, skaičiau apie šarvus ir ginklus, daug su juo diskutuodavom šia tema. Atsimenu jo posakius: ginklas turi būti ypatingas, nes riterio rankose atskiria žmogaus sielą nuo kūno gyvybės; dažniausiai barbarų ir žudikų ginklai būna bjaurūs; dvikova yra dviejų riterių akistata su Dievo teismu. Gibavičius buvo Vilniaus patriotas, renesansinės dvasios žmogus. Mane jis globojo kaip vyresnysis brolis, vėliau tapome kolegomis Dailės instituto Piešimo katedroje. Jo kritika, komentarai, patarimai buvo svarbūs ne tik diplominiams, bet ir visiems kitiems mano darbams. Įspūdingi buvo jo veido bruožai, profilis, juos suteikia Vilniaus sargybiniui.

Tuo pačiu metu draugiškas kūrybinis bendravimas užsimezgė su dailininku Petru Repšiu, tapome vienas kitam reikliais konsultantais. Aistra Lietuvos istorijai įsiplieskė bendraujant su istoriku Alfredu Bumblausku, ypač jis man padėjo susivokti, kai ėmiausi didžiojo kunigaikščio Aleksandro paminklo.

Svarbi skulptūros supratimui man buvo fotografija. Iki kelių metrų išdidinus liaudies skulptūrėlių skaidres, atsivėrė naujas pasaulis – skulptūrėlių fragmentuose spinduliavo didžiulė galia, taurus jausmingumas. Mažose skulptūrose glūdėjo didžiulis monumentalumo rezervas – didinant jos ne tik nesubyrodavo, bet įgydavo dar daugiau išraiškumo ir jėgos. Šitos išvalgos keitė mūsų rato skulptorių požiūrį į savo kūrybą – ir į nedidelių formatų darbus, ir į didžiules viešųjų erdvių skulptūras. Pjūvis, smūgis ar kirtis, tavyje esanti energija lėmė skulptūros išraišką ir formą. Formos ir medžiagos išlaisvinimas figūriniuose kompozicijose skatino ir abstrakčiosios skulptūros plėtotę. Aš labiau gilinausi į mažųjų formų skulptūrą, į mastelio sąlygiškumą, medžiagos laikyseną, formos raišką, bandžiau visa tai jungti su dvasios kalba, asmeniniais išgyvenimais ir kreiptis į kitą tai galintį suprasti žmogų.

Stovinti nuleista ranka. 2002

Gražuolė su vainiku. 2006

Mindaugas ir Morta II. 2007

Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras. 2003
Panevėžys

Marija su mažuoju Kristumi. 2003
Elektrėnų Švč. Mergelės Marijos, Kankinių
Karalienės, bažnyčia

Klūpantis angelas. 2004
Antkapis Laimutei Povilūnienei Kauno Petrašiūnų kapinėse